

Ervaringen van Emigranten

In de laatste weken bereikten ons enkele brieven van emigranten, die verleden jaar met de „Waterman” en de „Tabinta” naar Canada zijn vertrokken. Zij hebben nu ruim een half jaar daarginds geleefd en gewerkt en hun ogen ruimschoots de kost gegeven. Zij schrijven over hun ervaringen, over de boerderij, over de economische verhoudingen, over kerk en school en over de belastingen. Belastingen? Ja, ook daar zijn belastingen.

Nu zovelen, en vooral zovele Friezen, denken over emigreren of reeds familie en vrienden zagen vertrekken, lijkt het ons goed, onze lezers iets te vertellen over wat onze briefschrijvers te zeggen hebben.

J. Rekker uit Oenkerk vertrok 8 Sept. 1947 en voer met de „Tabinta” over de Atlantische Oceaan. Hij woont thans in Picton, een plaatsje gelegen bij de stad Trenton in de provincie Ontario. In een lange brief beschrijft hij de bootreis en de aankomst in Canada. Als onze krant in plaats van vier twintig pagina's telde, zou het de moeite lonen dit reisverhaal op te nemen. Het vertelt van storm en mist en van nauwelijks bezochte eetzaalen, maar ook van een goede geest onder de opvarenden. Ettelijke kantjes werden gevuld met een enthousiaste beschrijving van de aankomst in Canada. We nemen dat verslag evenwel niet op. Des te groter zal de verrassing zijn voor allen, die dezelfde reis zullen ondernemen.

Over de organisatie van de aankomst en de treinreis heeft Rekker niets dan lof. Hij werd met zijn vrouw en vijf kinderen door zijn nieuwe werkgever van de trein gehaald en logeerde tien dagen op diens boerderij, totdat ook het meegenomen huisraad op de plaats van bestemming gearriveerd was.

Friesch dagblad 11-03-1948

In zijn tweede brief behandelt Rekker allerlei onderwerpen.

„De prijzen van de agrarische producten zijn te laag in verhouding tot die van de industriële producten, volgens de Canadese boeren. Deze klacht kennen wij hier ook. De regering beweert het tegenovergestelde en heeft onlangs voor enige artikelen de prijzen vastgesteld.

De groenten zijn op het ogenblik duur. De oorzaak hiervan ligt in de huidige ongunstige handelsbalans tussen Canada en de V.S. De V.S. met haar milder klimaat is beter geschikt voor groententeelt als Canada. De fijnere groenten worden daarom uit de V.S. betrokken, terwijl de Canadese groentekweker zich meer toelegt op massa-productie van sommige artikelen als tomaten, meloenen, aardbeien en frambozen, alles bestemd voor de conservenfabriek. De Canadese regering wil de import uit de V.S. beperken, o.a. door het afremmen van de vraag naar geïmporteerde groente. Nu verschijnen er grote artikelen in de krant en luide protesten klinken door de radio en dus verwachten de Canadezen een spoedige opheffing van deze beperkingen.

Over belastingen vertelt Rekker het volgende: „De boer-eigenaar moet grondbelasting betalen. Een pachter wordt niet zo stevig aangepakt, naar ik meen, maar een feit is, dat iedereen hier belasting betaalt. Ik weet niet of men het van Lieftinck heeft afgekeken, maar hier weet men ook wel van omzetbelasting en inkomstenbelasting o.a. op auto's (25 %), tabak, horloges, vulpen en bewerkt vlees.”

„Auto's zijn hier even onmisbaar als in Nederland de fietsen, maar ze zijn duur. Wagens, die 200.000 mijl hebben gereden, brengen nog 500 dollar op.”

Het farmersleven.

Het leven op de Canadese boerderij is gewoonlijk zeer druk, gezien de veelzijdige aard van de meeste bedrijven. De farms beslaan een oppervlakte tussen 4000 en 6000 are. De combinaties kunnen zich als volgt voordoen: 1. melkkoelen, kippen en 200 tot 400 are tomaten; 2. vetweiders en fruitteelt en 3. melkvee en verbouw van aardbeien en/of frambozen.

De veehouderij is in de omgeving van Picton de hoofdzaak. Men ziet vrijwel geen gras, maar in plaats daarvan klaver. Kuilvoer wordt verkregen door fijngehakte groene mais of onrijpe groene erwten, een veevoeder van hoge kwaliteit. De tomaten, aardbeien enz. gaan naar de fabriek. Zuivere groenteteelt voor de veiling vindt men vrijwel uitsluitend bij de Nederlandse kwekers in Holland Marsh.

De vrouw van de farmer heeft ook een druk leven. Niet, dat ze zich zozeer bekommert om afstoffen en kleedjesklossen, dan wel met het bereiden van de maaltijden, want de Canadezen houden van veel en lekker eten (al kunnen wij niet steeds hun spijzen waarderen). De meeste boerinnen helpen mee in het bedrijf bij de verzorging van het vee en de kippen of ze besturen een tractor. Bij het werk bekommen zij zich weinig om hun kleding, maar als ze naar de stad gaan, zijn ze tot in de puntjes verzorgd.

Onderscheid tussen een boer (al heeft hij nog zoveel eigendommen) en de arbeider maakt men hier niet. Ze worden beide op dezelfde wijze behandeld. Wanneer je toevallig eens in de mooie kamer moet zijn (in Friesland het heiligdom van de boerin) wordt daartegen geen enkel bezwaar gemaakt, wanneer je de meeste mest maar buitenshuis van je stallarzen hebt verwijderd.

De werktijden.

Deze zijn normaal van 's ochtends 5 uur tot 's avonds 6. Om 7 uur is er gelegenheid om te ontbijten en daarna gaat het werk door tot 12 uur. Van 12 tot 1 is het schafttijd. Geen kopje koffie 's morgens en 's middags geen kopje thee. Je moet er even aan wennen, maar dat is gauw genoeg gebeurd. Er zijn ook emigranten, die van 5 tot 7 uur werken en anderen van 7—5; dit varieert nog al, evenals het loon, dat normaal 75 dollar per maand bedraagt. Bij de ene werkgever profiteert men ruimschoots van de opbrengst van de boerderij, bij de andere zeer weinig.

De school en het kerkelijk leven.

Voor de emigrantenkinderen, die een hekel hebben aan de school, volgt hier een treurige mededeling. Zodra de kinderen zes jaar zijn, moeten ze — ook in Canada — naar school en daar moeten ze acht jaar blijven. Dat is een hele tijd en eigenlijk ben je er dan nog niet, want ook in Canada heeft iemand met een middelbare schoolopleiding een betere kans in het leven dan iemand, die niet verder is gekomen dan de lagere school.

Schoolgeld wordt niet gevraagd, maar de leerling moet wel zelf voor de leermiddelen zorgen. In de omgeving van Picton, die ongeveer een bebouwing heeft als de omgeving van Birdaard en Rinsumageest, staan de scholen ongeveer drie à vier mijl (vijf à zeven kilometer) van elkaar verwijderd. (Onze kinderen moeten twintig minuten lopen). De meeste scholen hebben slechts een klein aantal leerlingen (deze school ruim twintig), waarover meestal een onderwijzeres de scepter zwaait. Ik krijg de indruk, dat op de Friese scholen wel wat meer geleerdheid in de leerlingen wordt gepompt dan hier het geval is. Over het geven van les in Bijbelse geschiedenis beslist de schoolraad, die bestaat uit de gezamenlijke ouders.

Op onze school wordt 's ochtends begonnen met Bijbelse geschiedenis, daarna wordt het Onze Vader gebeden. 's Avonds worden de lessen met dankgebed beëindigd. De kinderen blijven tussen de middag op school over. Wanneer de kinderen verder willen studeren aan de landbouwschool, dienen ze eerst een tweejarige cursus te volgen aan de High School (enigszins te vergelijken met ons Mulo).

Picton heeft ongeveer 3400 inwoners. Het stadje telt elf of twaalf kerkgebouwen. De United Church (methodistisch) heeft de meeste leden. Dan zijn er nog Presbyteriaanse, Baptisten en Rooms-Katholieke kerken. Mijn zwager en ik zijn enkele malen ter kerke geweest in de United Church. Jammer genoeg zijn we nog niet zover gevorderd in het Engels, dat we de preek geheel konden volgen. Opvallend is de eerbied, waarmee de Canadezen vertoeven in het huis van God. Daar zouden de Friese kerkgangers een voorbeeld aan kunnen nemen.

De Christian Reformed Church.

Toen wij in September in Canada arriveerden, lag het in de bedoeling in Trenton een gereformeerde gemeente te stichten met tien huisgezinnen (60 personen). De meeste gezinnen wonen niet verder dan zes tot acht mijl van Trenton verwijderd, doch wij zitten op een afstand van dertig mijl van Trenton. Drie weken na onze aankomst kregen wij bezoek van een dominee uit de Ver. Staten. Hij kwam vertellen, dat we des avonds om half acht zouden vertrekken naar een plaats, die 26 mijl van ons verwijderd ligt, om daar een kerkdienst bij te wonen en over het stichten van een gemeente te spreken.

's Nachts om een uur reden wij door een dichte mist weer naar huis. Wij deden een onderzoek naar de mogelijkheid om iedere Zondag met een kleine autobus ter kerk te kunnen gaan, maar de huurprijs bleek zo hoog te zijn, dat we dit plan meteen overboord moesten zetten. Het verkrijgen van een kerkgebouw gaf geen moeite. De predikant van de Presbyteriaanse kerk te Trenton stelde de kerk aan ons ter beschikking en bood tevens aan om, samen met een van zijn gemeenteleden, de emigranten met hun auto's 's Zondags van huis te halen en na de dienst weer terug te brengen. Deze geste geeft blijk van de prettige verstandhouding die hier heerst tussen de kerken onderling. Nu zijn onze twee gezinnen evenwel voorlopig verstoken van de kerkgang naar onze Christian Reformed Church. Maar er zijn lichtpunten.

Toen wij hier begonnen te werken, bemerkten wij spoedig, dat wij beschouwd werden als proefkonijnen. Ettelijke boeren uit de omgeving hadden wel oren naar het in dienst nemen van een emigrant, maar ze wilden toch eerst eens de kat uit de boom zien. Alle dagen kwamen bij onze werkgevers de vragen binnen: hoe gaat het met die „Dutohman"? Het antwoord was gelukkig steeds gunstig. Toen dan ook de mensen van de emigratievereniging hier in de omgeving enkele dagen werkten, hadden ze spoedig twintig gezinnen geplaatst. Wanneer deze gezinnen arriveren, kunnen we waarschijnlijk ook in Picton een gemeente stichten. De Presbyteriaanse kerk van Picton heeft ons haar kerkgebouw reeds toegezegd.

Zo ervaren we steeds Gods zegen, ook hier in Canada.

Tot zover Jurjen Rekker.

